

Tezkirelerin bu değerlendirmesine kısım katılan S. Nüzhet Ergun, *Silkü'l-leâl*'de (bk. AHMED HASİB EFENDİ) aynı görüşlerin tekrarlandığı bir manzumeyi nakletmekte, gazelerinde II. Murad ile bilhassa Fâtihi'yi metheden şairin kudretli bir sanatkar olarak gösterilemeyeceğini; Fâtihi'nin Aşkî'ye olan teveccühünü onun sahip olduğu başka meziyetlerde aramanın daha uygun olacağını belirtmektedir.

Ancak Aşkî'nin *Mecmûatü'n-nezâir* ve *Câmiü'n-nezâir*'de bulunan gazelleri sanat bakımından mecmuadaki diğer şiirlerden daha az değerli değildir. Gerek *Mecmûatü'n-nezâir*'deki on gazel gerekse Fâtihi gibi şiir ve edebiyattan alayan bir padişahın Aşkî'ye verdiği değer, Sehî Bey'den sonraki tezkirecilerin yanıltığını göstermektedir. Nitekim Aşkî'nin şiirleri üzerinde kısa bir değerlendirme yapan V. Mahir Kocatürk, onun dile, duyguya ve mazmunlara hâkimiyet bakımından devrinin iyi bir şairi olduğunu, divan şiirini maddî duygu ve klasik sanat endişesiyle işlediğini, an'anevî mefhum ve mazmunları Türk şiirine mal etmeye çalıştığını, bunda başarı göstermekle birlikte bâriz bir şahsiyet kazanmadığını ifade etmektedir.

S. Nüzhet Ergun, şiirlerinin divan halinde toplandığı bilinen Aşkî'nin divanının doksan sayfa hacminde ve 1000 beyit kadar olan bir nüshasının Ankara Eski Eserler Kütüphanesi'nde bulunduğunu bildirmektedir.

Hadikatü'l-cevâmi'de, Balat civarında bugün de aynı adla anılan Molla Aş-

kî Mescidi'nin şair Aşkî tarafından yapıldığı ve mezarının da orada olduğu kayıtlıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ömer b. Mezîd, *Mecmûatü'n-nezâir* (nşr. Mustafa Canpolat), Ankara 1982; Sehî, *Tezkire* (G. Kut), s. 67; Aşık Çelebi, *Meşâirü's-suarâ*, s. 246; Latîfi, *Tezkire*, s. 243; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 635; Ayvansarâyî, *Hadikatü'l-cevâmi*, I, 196; Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, "Aşkî Kadîm" md., sıra nr. 2874, İÜ Şarkiyat Araştırma Merkezi Ktp.; Ergun, *Türk Şairleri*, II, 512; Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s. 225.

İSMAİL ÜNVER

AŞKÎ, Üsküdarlı

(ö. 984/1576)

Divan şairi.

İstanbul'da Rumelihisarı'nda doğdu. Asıl adı İlyas Çelebi'dir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Gençliğinde babası gibi yeniçeri oldu. Aşık Çelebi'nin bildirdiğine göre askerlik mesleğine bir türlü ısınmamakla birlikte çeşitli seferlere katılmış, Alman seferinde öldüğü söylentilerinin çıkması üzerine ulufesi kesilince Müeyyedzâde Hacı Halife'nin tekkesine kapılanarak derviş olmuştur. Bir müddet sonra Ebü'l-Fazl Çelebi'nin aracılığıyla bir kâtipliğe tayin edilmişse de hastalanarak görevine devam etmediği için yine maaşı kesilmiştir.

Kanûni'ye sunduğu bir şiirinde yıllarca padişah kapısında kulluk ettiğini, piyade olarak seferlere katıldığını ve çeşitli fedakârlıklarda bulunduğunu anlatmaktadır. Şiiri beğenen padişah isteği-

ni sorunca Aşkî o sıralarda ölen şair Basîrî'nin 10 akçelik ödeneğinin kendisine verilmesini talep eden bir kıta nazmetmiş, padişah bu arzusunu yerine getirdiği gibi ayrıca ihşanda da bulunmuştu. Böylece maddî sıkıntılardan kurtulan şair Üsküdar'da bir yalı satın alarak bilgin, sanatkar ve şeyhlerin toplandığı bir mahfil haline getirdiği bu yalıda yaşamaya başlamıştır. *Latîfi Tezkiresi*'nden itibaren birçok kaynakta Üsküdarlı nisbesiyle anılması bundandır. Şairle 1535 yılı baharında tanıştığını bildiren Aşık Çelebi eserinde Aşkî'nin bu yalıda geçirdiği devedebeli hayatı uzun uzun anlatmaktadır. Ancak aşırı harcamaları yüzünden bir müddet sonra borçlanan Aşkî, II. Selim'e sunduğu "kerem" redifli bir kaside ile evinin rehin düştüğünü belirterek yardım istemiştir. Padişahın ilgi görüp görmediği bilinmeyen şair tekrar Rumelihisarı'na taşınmış ve bir süre sonra vefat ederek Rumelihisarı Mezarlığı'na defnedilmiştir.

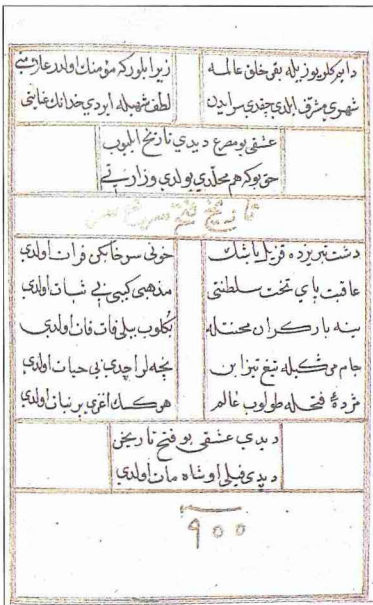
Bazı tezkirelerde, yeniçerilikten ayrıldıktan sonra Bektaşılık'ten Bayramîliğe geçtiği söylendiği gibi Sadettin Nüzhet de divanındaki bir murabbaa dayanarak Mevlevî olduğunu öne sürmektedir. Devrinin güçlü şairlerinden biri olan Aşkî'nin tasavvufî şiirleri de vardır. Sade ve samimi bir dille söylediği şiirleri arasında, günümüzde de tanınan ve bir muhammesinin nakarat beytinde geçen "Görelüm âyine-i devrân ne sûret gösterür" mısraı gibi güzel parçalara rastlanmaktadır.

Şiirleri bir divan halinde toplanmıştır. Divanının İstanbul kütüphanelerinde bilinen iki nüshası vardır (Millet Ktp., Ali Emîrî, Manzum, nr. 297; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3858). Çeşitli nazire mecmualarında eserlerinden örneklerle rastlanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehî, *Tezkire* (G. Kut), s. 136; Aşık Çelebi, *Meşâirü's-suarâ*, s. 176-177; Latîfi, *Tezkire*, s. 244; Ahdi, *Gülşen-i Suarâ*, İÜ Ktp., TY, nr. 2604, vr. 246^b; Beyânî, *Tezkire*, İÜ Ktp., TY, nr. 2568, vr. 57^a; Âlî, *Künhü'l-ahbâr*, İstanbul 1277, s. 202; Kafzâde Fâizî, *Zübdetü'l-eş'âr*, İÜ Ktp., TY, nr. 1646, vr. 78^b; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 636; Riyâzî, *Tezkire*, İÜ Ktp., TY, nr. 761, vr. 53^a; *Keşfü'z-zunûn*, I, 801; Evliyâ Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 335; Müstakimzâde, *Mecelletü'n-Nisâb*, Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 628, vr. 319^a; Ergun, *Türk Şairleri*, II, 515; Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, "Aşkî İlyas" md., sıra nr. 2869, İÜ Şarkiyat Araştırma Merkezi Ktp.; TYDK, I, 163.

İSMAİL ÜNVER

Üsküdarlı Aşkî'nin divanının ilk ve son sayfaları (Nuruosmaniye Ktp., nr. 3858)